

HYVINVOINTIPALVELUJEN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2017

1. SELONTEKO SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ JA RISKIENHALLINNASTA

Hyvinvointilautakunta on valtuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ohjeiden mukaisesti hyväksynyt sisäisen valvonnan valvontasuunnitelman vuodelle 2017. Valvontasuunnitelman toteutumisesta on raportoitu peruspalvelulautakunnalle 18.9.2017 ja 15.1.2018. Valvonnassa ei ilmennyt epäkohtia. Toimialajohtaja on toteuttanut säännöllistä sisäistä tarkkailua toimialajohtajien toimeenpanosuunnitelman mukaisesti.

Riskien hallinnassa on tehty työyksikkökohtaiset riskianalyysit. Niiden pohjalta varaudutaan riskien ennakointiin ja hallitsemiseen. Riskianalyysin seuranta toteutetaan vuosittain. Vastuu riskien hallinnasta on jokaisen tulosalueen vastuuhenkilöllä ja tulosityksikön johtajalla, kokonaisvastuu on toimialajohtajalla.

1.1. Toimintaympäristö ja toiminnan organisointi

Lainsäädännön muutoksia seurataan aktiivisesti koko toimialalla. Lain muutosten edellyttämät toiminnan muutokset huomioidaan hyvissä ajoin ennen lain varsinaista voimaantuloa, muutoin toiminnalle asetetuista tavoitteista jäädään jossain määrin tai merkittävästi. Riskin todennäköisyys on erittäin pieni. Toiminnasta vastaavat seuraavat jatkuvasti lainsäädäntönsä kehittymistä ja valmistelevat tulevia muutoksia hyvissä ajoin.

Kunnan sääntöjen ja ohjeiden noudattamatta jättäminen aiheuttaa sen, että toiminnalle asetetut tavoitteet jäävät jossain määrin tavoitteesta. Riskin todennäköisyys on pieni. Toiminnasta vastaavien sääntöjen ja ohjeiden noudattamista valvoo toimialajohtaja.

Erilaisten ostopalvelusopimusten toteutumattomuus voi aikaansaada sen, että toiminnalle asetetusta tärkeästä tavoitteesta jäädään merkittävästi. Riskin todennäköisyys on kohtalainen. Toiminnasta vastaavan tulee seurata tehtyjen ostopalvelusopimusten noudattamista säännöllisesti ja keskusteltava palvelun tuottajan kanssa epäkohdista.

Hyvinvointipalvelujen organisaatorakenne on vuoden 2017 alusta lukien muutettu selkeämmäksi ja tarkoituksenmukaisemmaksi ja on nyt toimiva.

1.2. Suunnittelu- ja seurantajärjestelmä

Tavoitteet asetetaan vuosittain talousarviossa ja taloussuunnitelmassa. Tavoitteiden johtamista kuntastrategiasta on kehitetty. Jos toimintaa ei kehitetä, toiminnalle asetetusta tärkeästä tavoitteesta voidaan jäädä merkittävästi. Riskin todennäköisyys on kohtalainen.

Hyvinvointilautakunta hyväksyy talousarvion käyttösuunnitelman vuosittain. Toimialajohtaja seuraa koko toimialan talousarvion toteutumista ja vastuuhenkilöt oman tulosalueen osalta. Toimialajohtaja raportoi hyvinvointilautakunnalle talouden tilanteesta noin kolme kertaa vuodessa. Kunnanhallitukselle talouden ja toiminnan toteutumisesta raportoidaan kaksi kertaa vuodessa vuosikolmannesraporttien muodossa ja kolmannen kerran tilinpäätöksen yhteydessä. Yllättävät tilanteet voivat aiheuttaa sen, että omalle toiminnalle asetettu tavoite ei välttämättä toteudu täysin. Riskin todennäköisyys on erittäin pieni. Toiminnasta vastaavalla on vastuu siitä, että yllättävissäkin tilanteissa toiminta järjestetään niin, että tavoitteet toteutuvat.

1.3. Päätöksenteko

Päätöspöytäkirjat laaditaan, tarkastetaan ja pidetään nähtävänä hallintosäännön määräysten mukaisesti. Päätöksiä tehtäessä vaikutusten ennakoarviointi jää usein vähäiselle huomiolle. Riskinä ovat päätöksen ennalta arvaamattomat ja epäedulliset vaikutukset eri tahoille, tällöin toiminnalle asetettu tavoite jää jossain määrin tavoitteesta. Riskin todennäköisyys on pieni.

1.4. Henkilöstö

Henkilöstöhallinto toteutetaan hallintosäännön sekä talousarviossa olevien ja kunnanhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Hyvinvointipalvelujen johtoryhmän kokouksia pidetään 4- 6 kertaa vuodessa ja vastuualue-/työpaikkakokouksia jokaisella vastuualueella/yksikössä tarpeen mukaan. Toiminta- ja työketjut ovat varmistettu niin, että toimialajohtajalle ja vastuuhenkilöille on määrätty sijaiset. Joillekin tulosityksiköistä vastaaville ei ole määrätty sijaista.

Hyvinvointipalveluihin on saatu tähän saakka pääsääntöisesti ammattitaitoista henkilöstöä mutta on kohtalainen riski, että kelpoista henkilöstöä ei saa rekrytoitua. Ammattitaitoisen henkilöstön puute aiheuttaa sen, että kunnan kannalta olennainen tavoite jää osin saavuttamatta. Tällöin kuntalaiset eivät saa tarvitsemiaan palveluja tai palvelujen taso laskee. Toiminnan pitkän tähtäimen suunnittelu ja ennakointi vie epävarmuuden pois.

Henkilöstön kouluttautumishalun hiipuminen voi aiheuttaa sen, että kunnan kannalta olennainen tavoite jää osin saavuttamatta. Riski on pieni. Toiminnasta vastaava huolehtii siitä, että henkilöstöä kannustetaan kouluttautumaan ja henkilöstön kouluttautuessa heidän sijaisjärjestelynsä toimivat.

Äkillisissä tilanteissa sijaisen perehdyttäminen jää olemattomaksi tai hyvin vähäiseksi ja toiminnalle asetetuista tavoitteista voidaan jäädä merkittävästi. Vaikka riski on pieni, toiminnasta vastaavan on huolehdittava riittävästä perehdyttämisestä.

Kun henkilöstö vähenee, jaksaminen on riskitekijä. Vähäinen henkilöstö joutuu vastaamaan suuremmasta työkokonaisuudesta ja tekemään enemmän töitä. Tällöin toiminnalle asetetuista tärkeistä tavoitteista voidaan jäädä merkittävästi. Riskin todennäköisyys on suuri. Toiminnasta vastaavien on yhdessä työsuojelun organisaation ja työterveyshuollon kanssa huolehdittava henkilöstön työhyvinvoinnista ja jaksamisesta.

Koko toimialalla on riski siinä, että vain yksi tai kaksi työntekijä hallitsee tietyn työtehtävän. Jos he ovat työvapaalla, tehtävien hoito kärsii. Riskin todennäköisyys on pieni. Toimialajohtajan ja toiminnasta vastaavien on huolehdittava siitä, että henkilöstön osaamis pohjaa laajennetaan niin, että useampi henkilö hallitsee samat työtehtävät. Lisäksi minimimiehityksellä toimittaessa yhdenkin henkilön yllättävä tai pitkäaikainen poissaolo vaikuttaa toimintojen toteutumiseen. Tällöin toiminnalle asetetusta tärkeästä tavoitteesta voidaan jäädä merkittävästi. Riskin todennäköisyys on pieni.

Suurimpia työturvallisuusriskejä ovat sisäilmaongelmat. Jos sisäilma on huono, toiminnalle asetetuista tärkeistä tavoitteista voidaan jäädä merkittävästi. Riskin todennäköisyys on pieni. Toiminnasta vastaava, tekninen toimiala ja työsuojeluorganisaatio huolehtivat siitä, että sisäilmaongelmia ei ole tai ongelmat poistetaan heti, kun ne ilmenevät.

1.5. Tietojärjestelmät

Tietoturvallisuus perustuu kunnan yhteiseen tietoturvamennettelyyn ja ohjeistukseen sekä vastuuntuntoiseen työskentelytapaan arkaluontoisten asioiden käsittelyssä.

Sekä työntekijöiden että asiakkaiden tietoja on erittäin paljon erilaisissa ohjelmistoissa. Mikäli ohjelmisto ei toimi, asioiden hoito vaikeutuu ja joissakin tapauksissa voi loppua kokonaan. Riskin todennäköisyys on pieni. Riskiä hallitaan osaltaan hoitamalla päivitykset sekä ohjeistamalla käyttäjät. Toiminnasta vastaavien on myös kehitettävä ohjelmistojen rinnalle muita asioiden tallentamiskeinoja.

Sähköpostin toimintaongelmat aiheuttavat tiedonkulun ongelmia. Kunnan tiedonhallintajärjestelmän ongelmat hidastavat päätöksentekoa. Tällöin palvelujen tuottaminen myös hidastuu. Riski on pieni.

1.6. Hankinnat

Hankinnat tehdään pääsääntöisesti kilpailuttamisen perusteella. Näin saadaan toiminnot järjestettyä todennäköisimmin kustannustehokkaasti. Hankintojen suunnitelmallisuuteen on kiinnitettävä huomiota. Toiminnasta vastaavien on huomioitava kaluston tärkeys ja kunnossapidon merkitys toimintojen toteutumiselle sekä käyttäjäturvallisuus. Riskinä ovat kaluston yllättävät korjauskustannukset tai uuden kaluston hankinta. Riskin todennäköisyys on pieni. Toiminnasta vastaavien on tehtävä hankinnat suunnitelmallisesti ja ennakoitava kaluston kunto.

1.7. Sopimukset ja projektit

Erilaiset hyvinvointipalvelujen toimialalla tehdyt ostopalvelu- ja yhteistoimintasopimukset ovat toimineet pääsääntöisesti hyvin. Sopimusehtojen noudattamista ja vanhentumisaikoja seurataan jatkuvasti. Kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tehtyjen sopimusten osalta riskinä on sopimuksen yllättävä purkautuminen tai toimijan resurssipula, jotka aiheuttavat sen, että toiminnalle asetetut tavoitteet voivat jäädä jossain määrin tavoitteista. Riskin todennäköisyys on erittäin pieni. Toiminnasta vastaavien on suunnittelussa huomioitava tämä riski.

Projekteja on eri vastuualueilla ja niiden vastuut on määritelty projekteja käynnistettäessä. Erilaiset hanke- ja erityisrahoitusten haku voi jäädä epähuomiossa tekemättä, koska hakeminen on yhden henkilön vastuulla. Tällöin toiminnalle asetetut tavoitteet jäävät jossain määrin tavoitteesta. Riskin todennäköisyys on pieni. Hanke- ja erityisrahoitusten hakuaikoja on seurattava intensiivisesti. Monivuotisten hankkeiden rahoituksen päätyminen kesken suunnitellun hankekauden voi keskeyttää hankkeen. Tällöin toiminnalle asetetusta tärkeästä tavoitteesta voidaan jäädä merkittävästi. Riskin todennäköisyys on pieni. Toiminnasta vastaavien on varauduttava tähän.

1.8. Omaisuus

Kunnan tekninen toimiala vastaa kunnan kiinteistöistä. Koneiden ja laitteiden on oltava asianmukaisia ja turvallisia. Riskinä on henkilöstön ja/tai asiakkaiden loukkaantuminen. Riskin todennäköisyys on pieni. Toiminnasta vastaavien on huolehdittava koneiden ja laitteiden kunnosta ja turvallisuudesta.

1.9. Talous- ja henkilöstöhallinnon prosessit

Ostolaskujen hyväksymisen sujumattomuus voi aiheuttaa rahallisen riskin viivästyskorkojen muodossa. Riskin suuruus ja todennäköisyys on pieni. Toimialajohtajan on varmistettava laskujen hyväksyjien varahenkilöjärjestelmän toimivuus.

1.10. Tiedonkulku

Tiedonkulku henkilöstölle hoidetaan suusanallisesti, sähköpostitse, kirjeitse, hyvinvointipalvelujen johtoryhmän kokouksissa, työpaikkakokouksissa ja työpisteiden ilmoitustauluilla. Tiedottamiseen on jatkuvasti kiinnitettävä huomiota ja sitä on kehitettävä. Tiedottamisessa tulee olla yhdenmukainen linja. Riskinä on tiedottamisen epäonnistuminen, joka voi vaikuttaa myös palvelutuotantoon. Riskin todennäköisyys on pieni.

Asianmukainen ja oikea-aikainen tiedottaminen palvelujen käyttäjille on olennainen osa palvelutuotantoa. Tiedottamisessa tulee olla yhtenäinen linja. Tiedotettaessa tulee huomioida tiedottamisväylät, joita asiakkaat käyttävät. Tämä edellyttää henkilöstön osaamista ja tiedottamiseen sopivaa välineistöä. Riskinä on tiedottamisen epäonnistuminen ja tällöin toiminnalle asetetut tavoitteet voivat jäädä jossain määrin

tavoitteista. Riskinä on myös henkilöstön osaamisen ja välineistön puute. Riskien todennäköisyys on pieni. Kunnan tulee hankkia henkilöstölle tiedottamiskoulutusta ja asianmukainen välineistö.

Tiedon kulku ja tiedottaminen sekä organisaation sisällä että ulkopuolelle on yhden tai parin henkilön varassa. Jos tieto ei kulje, toiminnalle asetetuista tärkeistä tavoitteista voidaan jäädä merkittävästi. Riskin todennäköisyys on pieni. Tiedottamisesta vastaaville on oltava varahenkilöjärjestelmä.

2. TOIMINTAKERTOMUS

HYVINVOINTIPALVELUJEN TOIMIALA

Palvelujohtaja	TP 2016	TA 2017	MUUTETTU TA 2017	TP 2017	Käyttö-% 2017	Muutos, %, 2016-2017
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	257 140	235 242	217 742	239 858,97	110,16	-6,72
Toimintamenot	-3 947 898	-3 882 713	-3 882 713	-3 597 419,84	92,65	-8,88
TOIMINTAKATE	-3 690 758	-3 647 471	-3 664 971	-3 357 560,87	91,61	-9,03
<i>Toimintakate euroa/asukas</i>	-1 649	-1 657	-1 666	-1 519	91,19	-7,87
<i>Toimintaketteen muutos, %</i>	5	-1	5	-9		-280,56
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	243 220	219 827	201 787	221 477,21	109,76	-8,94
Toimintamenot	-3 154 525	-3 106 353	-3 106 353	-2 841 345,80	91,47	-9,93
TOIMINTAKATE	-2 911 305	-2 886 526	-2 904 566	-2 619 868,59	90,20	-10,01

Hyvinvointipalvelujen toimintatulot ylittivät talousarvion 22.116,97 €:lla (+10,16 %), Toimintamenot alittivat talousarvion 285.293,16 €:lla (-7,35 %) ja toimintakatteen 307.410,13 €:lla (-8,39 %). Toimintatuloja kertyi arvioita enemmän perusopetuksen hankerahoituksesta ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista.

Toimintamenoja alensivat arvioitua pienemmät koulukuljetuskustannukset, kustannustehokkaampi urheilu- ja nuorisotoiminta, kansalaisopiston tavoitetta huonommin toteutunut tuntimäärä sekä kirjastopalvelun Mikkelin maksuosuuden alittuminen.

Vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna toimintakate alittui 333.197,13 €:lla (-9,03 %).

KÄRKITAVOITTEET JA NIIDEN TOTEUMA

OPETUSPALVELUT	Yhtenäisen toimintakulttuurin luominen yhteistyöhön varhaiskasvatuksen kanssa.	Liikkuva koulu- hankkeen ja Suomi 100 -juhlavuoden jalkauttaminen koulun arkeen.
TOTEUMA	Esiopetuksella ja ensimmäisellä luokalla on ollut yhteisiä retkiä ja tapahtumia varhaiskasvatuksen kanssa. Varhaiskasvatukselle ja perusopetukselle järjestettiin yhteinen koulutustilaisuus.	Henkilökunnalle järjestettiin keväällä Liikkuva koulu –työyhteisökoulutus ja syksyllä apip-ohjaajille Liikkuva iltapäivä -koulutus. Koulupäivän rakenteen muutos toteutettiin elokuussa. Lukuvuoden alussa perustettiin Liikkuva koulu –tiimi. Koululle hankittiin välituntivälineitä, toiminnallista oppimista tukevia välineitä sekä polkupyöriä ja -kypäriä. Toiselle hankekaudelle saatiin rahoitus. Suomi 100 –teema näkyi vahvasti koulun päivänavauksissa ja yhteisissä tapahtumissa sekä luontevasti eri oppiaineiden opetuksessa. Koululla järjestettiin isot itsenäisyyspäiväjuhlat juhlavuoden huipentumaksi.
VARHAISKASVATUSPALVEUT	Yhtenäisen toimintakulttuurin luominen varhaiskasvatukseen sekä yhteistyöhön yhtenäiskoulun kanssa.	Päiväkodin toimintaympäristön saattaminen viihtyisäksi ja toimivaksi.
TOTEUMA	Varhaiskasvatuksen yhtenäistä toimintakulttuuria on edistetty yhteisillä viikko- ja kuukausipalavereilla sekä yhteisesti sovituilla toimintaohjeilla, toiminnan painopisteillä ja teemoilla. Yhtenäistä toimintakulttuuria on työstetty myös varhaiskasvatussuunnitelman kuntakohtaisessa osuudessa. Yhteistyö yhtenäiskoulun kanssa on alussa: esiopetuksella ja ensimmäisellä luokalla on ollut yhteisiä tapahtumia varhaiskasvatuksen kanssa. Tammikuussa järjestettiin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteinen Huomaa hyvä –koulutus.	Päiväkodin toimintaympäristön saattamiseksi viihtyisäksi varauduttiin talousarviomäärärahoihin. Suunnitellut hankinnat on toteutettu ja päiväkodin viihtyisyys on parantunut.

<p>NUORISO- JA LIIKUNTAPALVELUT</p>	<p>Viedään liikuntapalveluita haja-asutusalueille kouluttamalla vertaisohjaajia. Tarjotaan monipuolisia liikuntapalveluja eri ikäryhmille.</p>	<p>Tiivistetään yhteistyötä yhtenäiskoulun kanssa nuoriin liittyvissä asioissa. Ollaan mukana esim. erilaisissa tapahtumissa ja tempauksissa.</p>
<p>TOTEUMA</p>	<p>Monipuolisia liikuntaryhmiä on tarjottu vuoden aikana 5 -vuotiaista ylöspäin. Vertaisohjaaja-koulutus on järjestetty EsLin toimesta ja muutamia vertaisohjaajia on saatu myös haja-asutusalueille. Kunnan Puumala -hanke on myös vienyt liikuntapalveluita kylille ja uusia kyliä on saatu liikkeelle.</p>	<p>Koululla on osallistuttu Liikkuva Koulu -hankkeeseen ja on oltu mukana Mediataitoviikolla sekä eri teemapäivissä. Etsivä nuorisotyöntekijä on tehnyt tiivistä yhteistyötä koulun kanssa.</p>
<p>AIKUISKOULUTUSPALVELUT</p>	<p>Eri-ikäisten ja eri alueilla asuvien kuntalaisten opiskeluaktiivisuuden lisääminen ja erilaisiin opiskelutarpeisiin vastaaminen.</p>	<p>Kansalaisopiston palveluiden tuottaminen laadukkaasti, taloudellisesti ja tehokkaasti.</p>
<p>TOTEUMA</p>	<p>Opetusta on annettu kylillä ja kirkonkylällä 3 005 oppituntia ja opiskelijoita on ollut nettona 571 ja kurssilaisia kaikkiaan 1 979, ikähaitari on ollut vauvaikäisistä yli 90 vuotiaisiin.</p>	<p>On vastattu nopeasti uusien kurssien kysyntään esim. keväällä Turvallisesti vesillä-kurssi. Opiston kevätnäyttely osoitti laadukkuuden kädentaitojen tuotosten suhteen, samoin konsertti- ja tanssiesitykset. Syksyllä toteutui uusia kursseja esim. nuorten Dancemix ja Asahi liikunnassa.</p>
<p>KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT</p>	<p>Kirjastotoimen nivominen paremmin kunnan muuhun toimintaan, esim. päivähoito, esi- ja perusopetus, kulttuuritoimi, teemapäivät ja -viikot.</p>	<p>Kulttuuripalvelut järjestää Suomi 100 vuotta -juhlavuoden tapahtumia yhdessä Puumalan seurakunnan ja yhdistysten kanssa sekä tuottaa Kirjakemmakat-tapahtuman.</p>
<p>TOTEUMA</p>	<p>Kirjastopolku-toiminta jatkuu Puumalan yhtenäiskoulussa. Lisäksi kirjastonhoitaja on ohjannut oppilaita kirjaston tietopalvelujen käytössä.</p>	<p>Kulttuuripalvelut on huomioinut Suomi100 -teeman mm. Saimaan kauneimpien sävelien pääkonsertissa. Itsenäisyyspäivän juhla järjestettiin kirkossa ammattitaitelijoiden ja paikallisten voimin. Kirjakemmakat toteutettiin suunnitelmien mukaan.</p>

HYVINVOINTILAUTAKUNTA

Palvelusuunnitelma: Hyvinvointilautakunta hallinnoi opetus-, varhaiskasvatus-, nuoriso-, liikunta-, aikuiskoulutus- sekä kirjasto- ja kulttuuripalveluja, koordinoi näiden toimintaa ja ohjaa niitä. Hyvinvointilautakunnan tehtävänä on myös edistää kuntalaisten hyvinvointia.

Palvelujohtaja	TP 2016	TA 2017	MUUTETTU TA 2017	TP 2017	Käyttö-% 2017	Muutos, %, 2016-2017
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	236	0	0	36,36	-100,0	
Toimintamenot	-121 245	-104 217	-104 217	-97 064,36	93,1	-19,9
TOIMINTAKATE	-121 009	-104 217	-104 217	-97 028,00	93,1	-19,8
<i>Toimintakate euroa/asukas</i>	-54	-47	-47	-44	93,4	-18,7
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	236	0	0	36,36	-100,0	
Toimintamenot	-116 877	-99 525	-99 525	-92 372,36	92,8	-21,0
TOIMINTAKATE	-116 640	-99 525	-99 525	-92 336,00	92,8	-20,8

Toiminnan ja talouden toteuma:

Hyvinvointilautakunta kokoontui vuoden 2017 aikana 5 kertaa. Syksystä alkaen lautakunnassa on esitelty eri vastuualueita. Esittelyt jatkuvat vuoden 2018 alkupuoliskolla.

Lautakunnassa käsitellyt tärkeimmät asiat olivat

- vuoden 2016 tilinpäätös ja vuoden 2018 talousarvio
- sisäisen valvonnan arviointi vuodelta 2016 ja sisäisen valvonnan suunnitelma vuodelle 2017
- kotikuntastipendin korotus 400 euroon
- aloite sosiaalityön viran muuttamisesta niin, että virkaan sisältyy myös koulukuraattorin tehtävät
- perusopetuksen uuden opetussuunnitelman mukaiset todistukset, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, iltapäivätoiminnan laajentaminen aamu- ja iltapäivätoiminnaksi sekä lukuvuoden 2016 – 2017 arviointi
- varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen muuttaminen 1.5.2017 alkaen niin, että kaikki varhaiskasvatuksessa olevat lapset saavat varhaiskasvatusta ilmaiseksi 20 tuntia viikossa, esi- ja peruskoulun oppilaiden päivähoito-oikeuden kriteerit, päätös lasten kotihoidon tuen kuntalisästä sekä toimintavuoden 2016 – 2017 arviointi.
- kansalaisopiston erikoiskurssien kriteerit ja kurssimaksujen määräytyminen sekä opintoryhmien minimikoot.

Hyvinvointilautakunta alitti talousarvion toimintakatteen 7.189,00 €:lla (-6,90 %).

Vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna toimintakate aleni 23.981,00 €:lla (-19,82 %).

OPETUSPALVELUT

Palvelusuunnitelma: Opetuspalvelut tarjoavat esiopetusta, perusopetusta, aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä taiteen perusopetusta. Lapselle ja nuorelle turvataan koko yleissivistävän koulutuksen ajan sellainen oppimisympäristö, joka tukee lapsia ja nuoria oppimaan tiedonhankinnan ja tiedon soveltamisen valmiuksia sekä antaa lapsille ja nuorille perustiedot ja -taidot. Lapsella ja nuorella on hyvä opiskelumotivaatio sekä yhteistyötaitoja, hän kasvaa ihmisenä ja oppii kunnioittamaan ympäristöä.

Peruskoulun rehtori	TP 2016	TA 2017	MUUTETTU TA 2017	TP 2017	Käyttö- % 2017	Muutos, % 2016-2017
Oman perusopetuksen toimintakate €/oppilas	15 619	16 367	16 367	14 252	87,1	-8,8
Esiopetuksen toimintakate, €/oppilas	11 287	8 638	8 638	6 764	78,3	-40,1
Oppilaat oppivat lukemaan 1. luokalla, % oppilaista	100	100	100	100	100,0	0,0
Peruskoulun päättäneet saavat jatko-opintopaikan, % oppilaista	100	100	100	100	100,0	0,0
Oppilashuolto uuden lain mukaista	toteutunut osittain	toteutunut	toteutuu	toteutunut		
Tietotekniikka on ajantasainen ja OPS2016:n edellyttämällä tasolla	toteutunut, vaatii vielä hankintoja	toteutuu	toteutuu	toteutunut		
Vakinainen henkilöstö osallistuu täydennyskoulutukseen % henkilöstöstä	100	100	100	100	100,0	0,0
Erityisopetusta tarvitsevat oppilaat saavat tarvitsemansa tasoisen tuen, % oppilaista	100	100	100	100	100,0	0,0
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	50 875	39 300	39 300	51 177,76	130,2	0,6
Toimintamenot	-2 379 344	-2 256 468	-2 256 468	-2 095 985,54	92,9	-11,9
TOIMINTAKATE	-2 328 469	-2 217 168	-2 217 168	-2 044 807,78	92,2	-12,2
<i>Toimintakate euroa/asukas</i>	<i>-1 040</i>	<i>-1 008</i>	<i>-1 008</i>	<i>-925</i>	91,8	-11,1
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	50 875	39 300	39 300	50 992,76	129,8	0,2
Toimintamenot	-1 907 292	-1 835 315	-1 835 315	-1 671 369,92	91,1	-12,4
TOIMINTAKATE	-1 856 417	-1 796 015	-1 796 015	-1 620 377,16	90,2	-12,7

Toiminnan ja talouden toteutuma: Kevään 2017 yhteishaussa kaikki päättöluokan oppilaat saivat ensisijaisen toiveensa mukaisen jatko-opintopaikan. Kaikki 1.-luokkalaiset oppivat vuoden aikana lukemaan.

Oppilaskäytössä oleva tietotekniikka on nykyaikaista ja sitä käytetään ahkerasti. Alkuopetuksen käyttöön hankittiin syksyllä 2017 kaksitoista minikannettavaa tietokonetta. Henkilökunnalle on tarjottu runsaasti mahdollisuuksia tieto- ja viestintätekniikan taitojen täydennyskoulutukseen, mihin on edelleen panostettava voimakkaasti. Tätä tukee myös valtion erityisavustuksella toteutettu tutoropettajatoiminta.

Oppilashuolto on toteutunut lain mukaisesti. Yhteistyö eri tahojen kanssa on ollut tiivistä. Oppilashuoltoryhmän tavoitteet lukuvuodelle 2016 - 2017 toteutuivat hyvin. Lukuvuoden 2017 - 2018 tavoitteeksi valittiin tiedottamisen kehittäminen. Kaikille oppilaille ja huoltajille tehtiin asiakastytyväisyyskysely oppilashuollosta, oppilaanohjauksesta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Asiakastytyväisyys oli sekä oppilailla että huoltajilla varsin korkea: huoltajilla kaikkien vastausten keskiarvo 3,94 ja oppilailla 3,44 (asteikolla 1-5).

Esiopetuksen toimintamenot alittivat talousarvion 13.841,49 €:lla (-14,57 %). Perusopetuksen toimintatulot ylittivät talousarvion 11.692,76 €:lla (29,75 %). Perusopetuksen toimintamenot alittivat talousarvion 142.921,21 €:lla (6,65 %).

Kokonaisuudessaan opetuspalvelujen toimintatulot ylittivät talousarvion 11.877,76 €:lla (+30,22 %), mikä selittyy eri hankkeisiin saaduilla arvioitua suuremmilla rahoituksilla. Toimintamenot alittivat talousarvion 160.482,46 €:lla (-7,11 %), mikä selittyy pääasiassa arvioitua huomattavasti pienemmillä koulukuljetuskustannuksilla. Kuljetuskustannuksissa suurin säästö on syntynyt muutoksista oppilaan päivittäisessä kuljetuksessa Mikkeliin.

Vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna toimintakate aleni 283.661,22 €:lla (-12,18 %).

VARHAISKASVATUSPALVELUT

Palvelusuunnitelma: Varhaiskasvatuspalvelut tarjoavat kunnassa esiintyvän tarpeen mukaisia varhaiskasvatuspalveluja. Lapselle turvataan koko varhaiskasvatuksen ajan hän kehitystasonsa mukainen hoito, huolenpito ja oppimisen edellytykset. Lapsen kasvupolku suunnitellaan yhteistyössä huoltajien ja varhaiskasvatushenkilöstön kanssa. Lapsen kasvu- ja oppimisympäristö on lapsilähtöinen.

Palvelujohtaja	TP 2016	TA 2017	MUUTETTU TA 2017	TP 2017	Käyttö- % 2017	Muutos, % 2016- 2017
Päiväkodin toimintakate €/hoitopäivä	79	97	97	91	93,8	15,2
Vakinainen henkilöstö osallistuu vuosittain täydennyskoulutukseen, % henkilöstöstä	100	100	100	90	90,0	-10,0
Eritasoista tukea tarvitsevat lapset saavat tarvitsemansa tuen, % lapsista	100	100	100	95	95,0	-5,0
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	47 154	35 330	17 830	28 238,62	158,4	-40,1
Toimintamenot	-579 322	-590 677	-590 677	-594 945,73	100,7	2,7

TOIMINTAKATE	-532 168	-555 347	-572 847	-566 707,11	98,9	6,5
<i>Toimintakate euroa/asukas</i>	-238	-252	-260	-256	98,5	7,8
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	47 154	35 330	17 830	28 238,62	158,4	-40,1
Toimintamenot	-477 490	-461 515	-461 515	-489 587,51	106,1	2,5
TOIMINTAKATE	-430 336	-426 185	-443 685	-461 348,89	104,0	7,2

Toiminnan ja talouden toteuma: Kevätkaudella tutustuttiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ja laadittiin paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma, jonka hyvinvointilautakunta hyväksyi 30.5.2017. Päiväkodilla pidettiin kerran viikossa ja lisäksi joka kuukausi henkilökunnan yhteiset palaverit, joissa käytiin läpi ajankohtaisia asioita ja sovittiin yhteisistä käytännöistä. Elokuusta lähtien viikkopalavereita pidettiin kaksi kertaa viikossa ja kuukausipalavereita joka toinen kuukausi.

Alkuvuodesta päiväkodilla oli 2 lapsiryhmää. Lasten määrä kuitenkin alkoi kasvaa, joten maaliskuusta alkaen päiväkotiin perustettiin 3 lapsiryhmää ja palkattiin kolmas lastentarhanopettaja. Elokuun alusta alkaen esikoululaiset eivät enää olleet ennen esikoulun alkua ja esikoulun päätyttyä päiväkodissa vaan he osallistuivat peruskoulun järjestämään aamu- ja iltapäivätoimintaan, jota tarjotaan klo 7.00 – 8.55 ja 13.00 – 16.30. Ennen klo 7 ja klo 16.30 jälkeen hoitoa tarvitseville hoitopaikka järjestetään kuitenkin päiväkodin toimesta.

Alle 6-vuotiaita lapsia oli varhaiskasvatuksen piirissä kevätkaudella 37 ja syyskaudella 28. Lisäksi kevätkaudella oli 6 esioppilasta osapäiväisessä varhaiskasvatuksessa ja syyskaudella 8 esi- ja alkuopetuksen oppilasta, jotka tarvitsevat silloin tällöin hoitoa ennen klo 7 ja klo 16.30 jälkeen.

Painopisteet lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon osalta toteutuivat erittäin hyvin ja päiväkodin henkilöstön yhteistyön osalta melko hyvin. Teemat (Suomi 100, työkasvatus, turvallisuus sekä vuodenaikojen ja juhlapyhien huomioiminen) toteutuivat erittäin hyvin.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja muutettiin 1.5.2017 alkaen niin, että kaikki varhaiskasvatuksessa olevat lapset saavat varhaiskasvatusta ilmaiseksi 20 tuntia viikossa.

Työyhteisön hyvinvointia on edistetty yhteistyössä työterveyshuollon kanssa sekä työsuojelutoiminnan järjestämällä työyhteisön sparruspäivällä.

Varhaiskasvatuksen toimintatulot ylittivät talousarvion 10.408,62 €:lla (+58,38 %) ja toimintamenot 4.268,73 €:lla (+0,72 %). Tulojen ja menojen muutos johtui päiväkodissa hoidettavien lasten määrän kasvusta ja näin ollen asiakasmaksujen kasvusta ja lisähenkilön palkkaamisesta. Perhepäivähoidon toimintamenot alittivat talousarvion 12.752,63 €:lla (-30,14 %), mikä johtui kahden lapsen poisjäämisestä kesäkuussa. Kotihoidon tuen toimintamenot alittivat talousarvion 26.771,48 €:lla (-55,95 %), mikä johtui perheiden määrän vähenemisestä.

Vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna toimintakate kasvoi 34.539,11 €:lla (+6,49 %).

NUORISO- JA LIIKUNTAPALVELUT

Palvelusuunnitelma: *Nuorisopalvelut* luo edellytyksiä lasten ja nuorten hyvinvointiin, harrastuksiin sekä nuorten omaehtoiseen toimintaan nuorisolain edellyttämällä tavalla. Lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyen toimitaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa unohtamatta lasten ja nuorten äänen kuulemista.

Liikuntapalvelut järjestää monipuolisia liikuntapalveluita eri ikäryhmille yhteistyössä paikallisten urheiluseurojen ja muiden toimijoiden kanssa. Liikuntapalvelut ovat sekä kuntalaisten että vapaa-ajanasukkaiden käytettävissä ja niitä tarjotaan kirkonkylän lisäksi myös haja-asutusalueilla (kylillä).

Palvelujohtaja	TP 2016	TA 2017	MUUTETTU TA 2017	TP 2017	Käyttö-% 2017	Muutos, %, 2016-2017
Nuorisovaltuuston kokoukset/kokoontumiset	7	7	7	6	85,7	-14,3
Nuorten ja päättäjien yhteiset tilaisuudet	1	1	1	1	100,0	0,0
Nuorisotalon avoimien ovien toiminta, tuntia	125	200	200	153	76,5	22,4
Lasten ja nuorten kerhotoimintaa (yhteishanke), kerhoja	11	13	13	11	84,6	0,0
Senioriliikunta, ryhmiä/tunteja	0	1/37	1/37	10/36		
Kehitysvammaisten liikunta, ryhmiä/tunteja	1/8	1/40	1/40	2/36		
Työikäisten liikunta, ryhmiä/tunteja	2/50	2/50	2/50	2/36		
Kuntosalin kävijämäärä, käyntikertoja	10 035	1 000	1 000	12 410	1 241,0	
Urheiluhallin käyttäjämaksujen osuus käyttömenoista	47,00	53	53	44	83,0	
Lisäresurssin saaminen hanketoiminnan kautta, hankkeita	2	2	2	2	100,0	50,0
Lasten ja nuorten moniammatillisen työryhmän kokoontumiskerrat	4	5	5	5	100,0	
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	103 675	98 252	98 252	97 190,16	98,9	-6,3
Toimintamenot	-345 342	-385 480	-385 480	-341 857,96	88,7	-1,0
TOIMINTAKATE	-241 667	-287 228	-287 228	-244 667,80	85,2	1,2
<i>Toimintakate euroa/asukas</i>	<i>-108</i>	<i>-131</i>	<i>-131</i>	<i>-111</i>	84,51	2,5
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	89 755	82 297	82 297	78 993,40	96,0	-12,0
Toimintamenot	-168 136	-201 840	-201 840	-158 217,88	78,4	-5,9
TOIMINTAKATE	-78 382	-119 543	-119 543	-79 224,48	66,3	1,1

Toiminnan ja talouden toteuma:

Nuorisopalvelut ovat järjestäneet toimintaa suunnitelman mukaisesti. Nuorisotalolla on ollut avoimet ovet kerran viikossa ja Minitalo on ollut auki kaksi kertaa viikossa. Kerhotoiminta on pyörinyt suunnitelmien mukaan ja monipuolisia kerhoja on järjestetty yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Kerhotoiminnan yhteishanke on saanut aluehallintoviraston myöntämää avustusta ja joulukuussa haettiin avustusta seuraavaa kerhokautta varten. Syksyn osalta kerhohankkeessa kokeiltiin uutta kerhoa: seikkailukerhoa, mutta se ei oikein ottanut tuulta alleen. Siinä oli kolme teemaa: retkeily, maastopyöräily ja parkour. Näistä vain maastopyöräily toteutui.

Etsivä nuorisotyöntekijä jäi palkattomalle työsuhdevapaalle toukokuussa ja sijainen aloitti työnsä 15.5.2017. Etsivä nuorisotyö on hieman uudistunut sijaisen myötä. Sama perustyö jatkuu edelleen, mutta yhteistyötä koulun ja vanhempien kanssa on lisätty syksyn aikana.

Nuorisovaltuusto on toiminut aktiivisesti. Kesällä nuorisovaltuuston ja vapaaehtoisten toimijoiden kanssa järjestettiin 9. Puumala Rock. Osa nuorisovaltuuston jäsenistä on ollut kesän ja syksyn aikana Etelä-Savon nuorille järjestetyissä tapaamisissa, joissa on pohdittu, miten nuorten ääni saadaan kuuluviin uudessa maakuntahallinnossa. Näille tapaamisille seuraa jatkoa kevään 2018 aikana. Nuorisovaltuustolaiset olivat mukana myös Kansanvalistusseuran 100 askelta Suomen tulevaisuuteen kansalaiskeskustelussa ja sen jatkokyöstämisessä. Nuorisovaltuustolaiset päättivät tehdä taideteokset Puumalasta nousseista teemoista. Taideteos tehtiin nuorisotalolla ja siihen osallistuivat sinä iltana talolla olevat nuoret.

MLL Puumalan yhdistyksen kanssa yhteistyössä on järjestetty lasten leffailtoja nuokkarilla. Kunta on tarjonnut tilat ja välineet ja MLL popcornit ja mehut. Tilaisuudet ovat olleet maksuttomia ja erittäin suosittuja. Suomi 100 -teemaan liittyen nuorille järjestettiin itsenäisyyspäivän bileet nuokkarilla joulukuun alussa yhdessä seurakunnan ja 4H:n kanssa. Ilta saavutti hyvin nuoria ja paikalla kävi yhteensä 47 nuorta.

Liikuntapalvelujen toiminta on toteutunut pääsääntöisesti suunnitelman mukaisesti. Vähäluminen talvi toi jälleen haasteita talvilajien osalta, ja kevään laturetket jouduttiin perumaan. Kuutamohiihto, kunnanmestaruushiihdot ja puulaakiviesti saatiin järjestettyä yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Puulaakiviesti järjestettiin Puumalan Hiihtäjien lisäksi yhteistyössä Sahanlahden kanssa. Se oli osa Sahanlahden talviriehaa ja näin saatiin enemmän yleisöä paikalle. Kesän perustoimintojen (uimakoulu, lasten kesäolympialaiset ja yu-mestaruuskisat) lisäksi Kunnan Puumala -hanke tarjosi kaikille avoimia liikuntatuokioita kesä-heinäkuussa. Liikuntaryhmien lisäksi tehtiin autolla retkiä lähialueen luontokohteisiin.

Kunnan Puumala -hankkeen liikunnanohjaaja vaihtui kesällä. Toiminta on kuitenkin jatkunut yhtä monipuolisena kuin aiemminkin. Loppuvuodesta laitettiin hankkeen osalta rahoitushakemus viimeiselle vuodelle (3-vuotinen hanke).

Suomi 100 -teemaan liittyen liikuntapalvelut ovat olleet mukana Liikkumisen unelmavuosi 2017 -kampanjassa. Sen myötä tavoitteena on ollut järjestää kerran kuussa kaikille avoin liikunta-/ulkoilutapahtuma. Tapahtumat ovat olleet jo olemassa olevia, mutta myös uusia tapahtumia on saatu tämän kautta luotua. Uusia tapahtumia ovat olleet mm. Sukella talveen -avantouintitapahtuma helmikuussa yhteistyössä Puumalan luontoretkeilijöiden kanssa, pyöräretki Säkkinmäen laavulle huhtikuussa yhteistyössä Puumalan Hiihtäjien kanssa, kaiken kansan kävelytapahtuma toukokuussa eri yhdistysten kanssa yhdessä ja kesäkuussa valtakunnallisen teeman mukaisesti Rakastuttiin kesäyöhön sub-lautailen ja meloen. Syksyllä tapahtumat jatkuivat: Viljakan Virkeet järjestivät kaikille avoimen ruskakävelyn Norppapolulla syyskuussa ja lokakuussa järjestettiin eri toimijoiden kanssa tanssin päivä, jolloin oli mahdollista kokeilla eri tanssimuotoja, mitä Puumalassa on tarjolla.

Elokuussa järjestettiin ensimmäistä kertaa Saimaa Swimrun -kilpailu, jossa liikuntapalvelut olivat mukana järjestelyissä, samoin nuorisovaltuustolaiset tekivät vapaaehtoistyötä kisan aikana.

Paikallisia liikunta- ja nuorisotoimintaa järjestäviä tahoja on tuettu taloudellisesti liikunta- ja nuorisopalveluiden kohdeavustuksilla.

Nuoriso- ja liikuntapalvelujen toimintatulot alittivat talousarvion 1.061,84 €:lla (-1,08 %). Talousarvioon oli arvioitu enemmän avustuksia kuin mitä saatiin (etsivä nuorisotyö ja Kunnan Puumala -hanke). Toimintamenot alittivat talousarvion 43.622,04 €:lla (11,32 %). Alitus toteutui tasaisesti lähes jokaisella tulosityksiköllä.

Vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna toimintakate kasvoi 3.000,80 €:lla (+1,24 %).

AIKUISKOULUTUSPALVELUT

Palvelusuunnitelma: Puumalan kansalaisopisto järjestää puumalalaisille vapaan sivistystyön tarjoamaa koulutusta. Opiston laaja opetustarjonta tukee yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehittymistä. Opiskelu viedään lähelle ihmistä. Opiskelu tapahtuu elinikäisen oppimisen sekä kestävästä kehityksen periaatteiden pohjalta. Pidetään huolta opiskelumahdollisuuksien turvaamisesta haja-asutusalueilla. Opisto tarjoaa mahdollisuuksia musiikin perusopetukseen ja avoimeen yliopisto-opetukseen. Järjestetään tarvittaessa maksupalvelukoulutusta ja toimitaan yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa.

Kansalaisopiston rehtori	TP 2016	TA 2017	MUUTETTU TA 2017	TP 2017	Käyttö-% 2017	Muutos, %, 2016-2017
Opiskelijoiden lukumäärä	2 164	1 850	1 850	1 980	107,0	-8,5
Opetustuntien lukumäärä	3 190	3 200	3 200	3 005	93,9	-5,8
Toimintakate €/opetustunti	71,70	78,19	78,19	71,60	91,6	-0,1
Toimintakate €/opiskelija	105,69	135,24	135,24	108,66	80,3	2,8
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	41 699	47 000	47 000	43 906,83	93,4	5,3
Toimintamenot	-270 431	-297 203	-297 203	-259 060,66	87,2	-4,2
TOIMINTAKATE	-228 732	-250 203	-250 203	-215 153,83	86,0	-5,9
<i>Toimintakate euroa/asukas</i>	-102	-111	-111	-97	87,5	-4,6
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	41 699	44 800	44 800	43 906,83	98,0	5,3
Toimintamenot	-242 107	-259 215	-259 215	-231 400,50	89,3	-4,4
TOIMINTAKATE	-200 408	-214 415	-214 415	-187 493,67	84,2	-6,4

Toiminnan ja talouden toteuma:

Vuonna 2017 opetusta annettiin kirkonkylän lisäksi haja-asutusalueella 3 005 tuntia. Toteutuneiden tuntien määrä jäi alle talousarvioon asetetun tavoitteen. Opiskelijoita oli 571, joiden ikähaitari oli vauvaikäisistä yli 90-vuotiaisiin. Kurseilla opiskeleiden määrä oli 1 980 kurssilaista, joka ylitti talousarvioon asetetun tavoitteen.

Opetustuntien määrän alenemiseen löytyy useita syitä kuten väestön väheneminen ja opistopalvelujen aktiivikäyttäjien vanheneminen. Muita syitä ovat esim. musiikin yksilöopetuksessa pitkän opetuksen väheneminen yhteen oppilaaseen sekä kielten opetuksessa ja tietotekniikassa pitkien kurssien väheneminen. Opistolla on ryhdytty kehittämistoimiin, joilla tavoitellaan uusia käyttäjiä kansalaisopiston palveluille. Hittikurssiksi nousi Asahi liikuntakurssi, jolle ilmoittautuneita oli 53 henkilöä.

Aikuiskoulutuspalvelut toimintatulot alittivat talousarvion 3.093,17 €:lla (-6,58 %) ja toimintamenot 38.142,34 €:lla (-12,83 %). Sekä tulojen että menojen alittuminen johtui kurssimäärän vähenemisestä.

Vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna toimintakate aleni 13.578,17 €:lla (-5,94 %).

KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT

Palvelusuunnitelma: Kirjastolaitos edistää kuntalaisten ja kunnassa lomailevien yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Kirjastolaitos edistää myös virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen käyttöä ja niiden sivistyksellistä kehittymistä.

Kulttuuripalvelut edistää ihmisten henkistä hyvinvointia. Kulttuuripalvelut järjestää tapahtumia, näyttelyitä ja retkiä sekä edistää paikallisten harrastajien toimintaa ja verkostoitumista. Lisäksi kulttuuripalvelut vastaa Liehtalanniemen museotilan ja Salpalinja-bunkkerin toiminnasta sekä koordinoi höyrylaiva s/s Wennon toimintaa yhteistyössä Puumalan veneseuran kanssa. Kulttuuripalvelut tukee saumattomasti kunnan matkailupalveluita ja osallistuu kuntamarkkinointiin.

Markkinointipäällikkö	TP 2016	TA 2017	MUUTETTU TA 2017	TP 2017	Käyttö- % 2017	Muutos, %, 2016- 2017
Kirjaston aukiolotuntien määrä	1 750	1 750	1 750	1 678	95,9	-4,1
Lainojen määrä	18 520	18 400	18 400	17 898	97,3	-3,4
Toimintakate €/laina	8,11	8,52	8,52	10,57	124,1	30,3
Kirjaston asiakaskäyntien määrä	14 256	12 000	12 000	11 316	94,3	-20,6
Toimintakate €/asiakaskäynti	10,53	13,07	13,07	16,72	127,9	58,8
Kirjahankintojen määrä/1000 asukasta (OKM:n vähimmäistavoite: 350)	365	350	350	538	153,7	47,4
Järjestetyt kulttuuritapahtumat	37	20	20	35	175,0	-5,4
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	13 500	15 360	15 360	19 309,24	125,7	43,0
Toimintamenot	-252 213	-248 668	-248 668	-208 505,59	83,8	-17,3
TOIMINTAKATE	-238 713	-233 308	-233 308	-189 196,35	81,1	-20,7
<i>Toimintakate euroa/asukas</i>	<i>-107</i>	<i>-105</i>	<i>-105</i>	<i>-86</i>	82	0,2
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	13 500	15 360	15 360	19 309,24	125,7	43,0
Toimintamenot	-242 623	-238 560	-238 560	-198 397,63	83,2	-18,2
TOIMINTAKATE	-229 123	-223 200	-223 200	-179 088,39	80,2	-21,8

Toiminnan ja talouden toteuma:

Puumalan kirjasto on ollut avoinna 299 päivänä yhteensä 1 678 tuntia. Lainoja on ollut 17 898 ja asiakaskäyntejä 11 316. Lainojen ja asiakaskäyntien määrässä on laskua talousarvioon nähden. Toimintakate €/laina ja €/asiakaskäynti ylittivät tavoitetason. Kirjoja hankittiin 1 184 kappaletta, joka on 538 kirjaa 1 000

asukasta kohden (OKM:n vähimmäistavoite 350). Kirjasto on toteuttanut Kirjastopolku-vierailuja Puumalan yhtenäiskoululla ja järjestänyt satutunteja varhaiskasvatuksen lapsille.

Kulttuuripalvelut on mukana Mikkelin kaupungin koordinoimassa seudullisessa Taidemoovit-hankkeessa 2017-2018, jonka tarkoituksena on tukea lasten- ja nuorten kulttuuritoimintaa ja sen saatavuutta. Marraskuussa järjestettiin Monialaisen oppimisen viikko Puumalan yhtenäiskoululla. Viikon aikana oppilaat osallistuivat ohjatusti arkkitehtuurin, kuvaamataidon ja elokuvan työpajoihin. Kulttuuripalvelut järjesti Minun Puumalani -valokuvakilpailun itsenäisyyden juhluvuoden kunniaksi. Kilpailuun osallistui 27 kuvaajaa 101:lla kilpailutyöllä. Kesällä kunnantalolla järjestettiin valokuvaaja Markku Nirosen ja Ilpo Aallon Luonterivalokuvanäyttely. Puumalan kulttuuripalvelut osallistui myös Hyvinvointia kulttuurista Etelä- Savoan -hankkeen ohjausryhmä työskentelyyn. Hankkeen tavoitteena on laatia Etelä-Savon kulttuurihyvinvointisuunnitelma.

Kulttuuritapahtumista merkittävimpiä ovat olleet Saimaan kauneimmat sävelet ja Kirjakemmakat sekä Suomi 100 -teemaan liittyvät monet tapahtumat ja itsenäisyyspäivän juhla. Liehtalanniemen museotila oli avoinna kesäkauden ja siellä vieraili 1 437 rekisteröityä kävijää. Bunkkeriin sai tutustua kesällä kuukauden ajan maksutta itsenäisyyden juhluvuoden takia. Kävijöitä kirjattiin 645. S/S Wennoon asennettiin Trafan edellyttämät matkustaja-aluksen pelastuslautat. Syksyllä tuettiin kokeiluluonteisesti kuntalaisten itse järjestämiä kulttuuriretkiä, joiden kuljetusvarauksista ja kustannuksista huolehti kulttuuripalvelut. Kokeilu sai hyvän vastaanoton ja Kokoa oma poppoo -toimintaa päätettiin jatkaa myös vuonna 2018.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelujen toimintatulot ylittivät talousarvion 3.949,24 €:lla (+25,71 %). Toimintamenot alittivat talousarvion 40.162,41 €:lla (-16,15 %), mikä johtui lähinnä kirjastopalvelujen Mikkelin maksuosuuden pienenemisellä.

Vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna toimintakate aleni 49.516,65 €:lla (-20,74 %).